

ZVLÁŠTNÍ OTISK ZE SBORNÍKU PRACÍ
I. SJEZDU SLOVANSKÝCH FILOLOGŮ V PRAZE 1929
SVAZEK II

Ст. Сірополко:

Українська бібліографія
та бібліографія україніки
в галузі фільольогії.

V PRAZE 1931
NAKLADEM VÝBORU I. SJEZDU SLOVANSKÝCH FILOLOGŮ
TISKEM STÁTNÍ TISKÁRNY V PRAZE

СТ. СІРОПОЛКО:

УКРАЇНСЬКА БІБЛІОГРАФІЯ ТА БІБЛІОГРАФІЯ УКРАЇНІКИ В ГАЛУЗІ ФІЛЬОЛЬОГІЇ.

Реєстрація українських видань в галузі фільольогії до цього часу не може похвалитися ні повнотою, ні пляновістю. Справді, до цього часу не маємо спеціального покажчика українських видань в галузі фільольогії, крім невеликої книжки проф. І. Огієнка — «Українська мова. Бібліографічний покажчик до вивчення мови» (Київ, 1918).

Українську бібліографію в галузі фільольогії доводиться відшукувати по різних наукових часописах не тільки українських — переважно в «Записках Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові» (напр., «Огляд українського язикознавства» І. Огієнка, т. 79—80, «Студії над галицько-українськими граматиками ХІХ в.» М. Возняка, т. т. 89—91, 93—95), в київському часопису «Україна» і ин., але й чужих, особливо чеських («*Slavia*», «*Slovanský Přehled*»), французьких і німецьких. Так, напр., одним з останніх покажчиків є стаття Л. Булаховського — «*Die slavische Sprachwissenschaft in der Rätenukraine*», що вміщено в ч. 1—2 «*Slavische Rundschau*» за 1929-й р.

Багато несистематизованого матеріалу в галузі фільольогії можна знайти також в працях з загальної бібліографії, але ці праці в більшості своїй обмежуються частиною українських земель, певним часом або стосуються окремої особи, як, напр., «Покажчик літератури українською мовою в Росії за 1798—1897 роки» Д. Дорошенка, «Спис творів М. Драгоманова», що вмістив М. Павлик в своїй книжці «М. П. Драгоманов», Львів, 1896.

Особливу цінність для фільольога з числа загальних бібліографічних покажчиків має праця І. Левицького — «Галицько-руська бібліографія», що містить в собі публікації, видані друком в Галичині за роки 1772—1893, а саме, за роки 1772—1800 в «Зап. Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові», т. LII (є також відбитки), за роки 1801—1860, т. I, Львів, 1888, за роки 1861—1886, т. II, Львів, 1895, а також його «Українська бібліографія Австро-Угорщини», що містить у собі всі публікації, видані друком за період 1887—1893 р. в Австро-Угорщині в українській мові, як гражданкою та кирилицею, так і латинкою, без різниці народности

авторів і видавців, а рівно ж усі твори, які появилися друком як в Австро-Угорщині, так і в інших державах Європи та Америки в мові українській, російській, польській, німецькій, латинській і інших, яких авторами й видавцями являються українські уроженці згаданої монархії. Вийшло всього три томи: т. I за роки 1887—1889, Львів, 1909; т. II за роки 1890—1891, Львів, 1910; т. III за роки 1892—1893, Львів, 1911.

Малозадовольняючий стан української бібліографії пояснюється тим, що до останнього часу український нарід не мав будь-якого центрального органу, щò міг би взяти на себе реєстрацію як поточної української продукції, так і української продукції за минулі часи. Тільки з утворенням Української Книжкової Палати (в 1919 р.) почалася більш-менш правильна реєстрація усіх видань на території Сов. України. З 1924-го р. Українська Книжкова Палата почала видавати «Літопис Українського Друку», який до 1928 р. включно виходив зшитками, а з біжучого року — в формі карткового каталогу. Поруч з Книжковою Палатою, щò має місце осідку в Харкові, утворився на Сов. Україні другий центральний орган — Бібліографічна Комісія при Українській Академії Наук в Київі («положення» про цю Комісію затверджено Президією Укрнауки 20. XI. 1926 р.).

Одним з завдань Бібліографічної Комісії при УАН є «створити в наслідок колективної роботи всіх наукових та спеціально бібліографічних установ УСРР вичерпуючий всеукраїнський бібліографічний репертуар, як бібліографічну основу для вивчення розвитку й сучасного стану української культури та з'окрема для вивчення продукційних сил України».

Отже з цього видно, що передумовою складання українського бібліографічного репертуару визнається попереднє виготовлення спеціальних бібліографічних покажчиків. Розуміється, для здійснення цього завдання Бібліографічна Комісія потребує не тільки значних коштів, але й співпраці всіх тих наукових установ, які є зацікавлені в найповнішій і систематичній бібліографії українських видань.

Поки-що Бібліографічна Комісія при УАН переводить на своїх засіданнях і в пресі дискусію в справі теоретичних і практичних питань, щò стоять в звязку з реалізацією згаданого завдання Бібліографічної Комісії. Так, напр., дебатується питання про те, щò слід розуміти під поняттям «вичерпуючий всеукраїнський бібліографічний репертуар», — чи всю книжкову продукцію на українських землях, чи тільки писану

українською мовою, чи, накінець, також ту літературу, щò змістом торкається України, незалежно від того, якою мовою та де її видано.

Як би остаточно не було вирішено питання щодо всеукраїнського бібліографічного репертуару, Бібліографічна Комісія зможе здійснити своє завдання лише за допомогою бібліографічних і наукових установ у всіх тих країнах, де виходили або виходять книжки й часописи українською мовою.

Як відомо, з часу окупації України більшовиками лиха доля розвіяла багатьох українців майже по всіх країнах світа. В наслідок цього майже в кожному великому осередкові української колонії появляються у світ українські видання. З другого боку, Україну й українське питання все більш і більш починають студіювати чужі народи, — отже зростає література про Україну всіма мовами.

У великій послузі в справі реєстрації українських видань поза межами Сов. України стають ті бібліографічні установи, які переводять у себе реєстрацію усієї книжкової продукції. З цього погляду слід вітати заснування таких установ у всіх слав'янських країнах, — в Польщі видається «Urzędowy wykaz druków», в Росії — «Книжная Летопись», на Україні — «Літопис Українського Друку», в Югославії — «Прилози на књижевност, језик, историју и фолклор», в Болгарії — «Библиографически бюлетинъ за депозиранитѣ книги (периодически издания) в Софійската народна библиотека».

На жаль, в ЧСР досі нема закону про надсилку обов'язкового примірника до Національної Бібліотеки, а тому «Bibliografický Katalog», який видавався в Празі до минулого року, не є повним покажчиком книжкової продукції ЧСР, а до того ще «В. К.» з біжучого року перестав виходити, а натомісць видається друкований на шапирографі картковий катальог, який не зовсім задовольняє вимогам бібліографічного каталогу.

Коли більш-менш налагоджується справа з реєстрацією поточної продукції українських видань, то не можна того сказати про реєстрацію статейного матеріалу українською мовою, а особливо про бібліографію україніки, себ-то про бібліографію літератури про Україну всіма мовами. Тільки в Сов. Росії видається «Журнальная Летопись», та польський «Przewodnik Bibliograficzny» подає де-які дані про окремі статті польських часописів. Що торкається «Літопису Українського Друку», то він ще й досі не приступив до реалізації постанови, щò ухвалила 1. конференція наукових бібліотек УСРР (28—31 грудня 1925 р.), про запровад-

ження в «Літ. Укр. Друку» опису статейного матеріалу журналів (див. «Бібліотечний Збірник», ч. 1., стор. 87).

Реєстрація статейного матеріалу безперечно полегшить складання бібліографії україніки, щò має велике значіння для кожного, хто студіює те чи инше питання з галузі українознавства.

Вкажу тут на де-які бібліографічні покажчики українознавства, які може використати фільольог в своїх интересах: 1. *Katalog der ukrainica . . . zusammengestellt von Dr M. Hnatyšak*. Berlin, 1928; 2. С. Єфремов: «Українознавство». Київ, 1920; 3. «Обозрѣніе трудов по славяновѣдѣнію», що видавало «Отдѣленіе русскаго языка и словесности при Петербургской Академіи Наук». В цих випусках з 1908 р. реєстровано, між иншим, книжки й статті про українську мову. Особливо цінним є видання «Украиновѣдѣніе» за 1912-й р., що склав В. Дорошенко, а за 1913-й р. єдиний примірник, і то неповний, зберігся у редактора проф. В. Бенешевича, який передав цей примірник до Всенародньої Бібліотеки України (Див. про це «Журнал Бібліотекознавства та Бібліографії», ч. 2, стор. 131).

В справі складання бібліографії україніки, розуміється, більш за все можуть прислужитися наукові установи в поодиноких країнах, беручи на себе реєстрацію україніки з відповідного фаху. Щодо ЧСР, то, на мій погляд, такою допоміжною установою при складанні україніки в галузі фільольогії міг би стати слав'янський семінар при Карловім Університеті або недавно заснований Слав'янський Інститут у Празі, використовуючи для того всю літературу, щò вийшла й виходить у світ на території ЧСР. Переходячи до самого пляну бібліографічної роботи в галузі фільольогії, дозволю собі вказати, що, на мій погляд, слід її розпочати з літератури біжучого моменту, а також з тої літератури, яка стоїть під загрозою зникнення з поля бібліографічного обліку. Саму бібліографічну працю слід провадити з додержанням таких правил: 1. описувати бібліографічний матеріал лише на основі *de visu*; 2. зберігати ортографію титулу зо всіма його особливостями; 3. подавати короткий реферат, а ще краще, автореферат на книжки та статті, в крайнім разі більш-менш докладні анотації, щò мали б складатися за певним програмом. Для осягнення найбільшого успіху в бібліографічній праці, яку могли б взяти на себе різні наукові установи, необхідно встановити методологічну єдність та єдиний плян бібліографічної роботи.

Як раз цю роботу й береться підготувати Бібліографічна Комісія УАН з тим, що піддасть її потім ширшому обговоренню й обмір-

куванню на Всеукраїнському Бібліографічному Конгресі представників усіх наук.

Кінчаючи на цьому доповідь, дозволю собі внести такі побажання:

1. щоб в ЧСР було відновлено видання часопису «*Bibliografický Katalog*»;

2. щоб задумана на широку скалю праця Бібліографічної Комісії при УАН знайшла підтримку з боку всіх тих наукових і бібліографічних установ, які є зацікавлені в розвитку української бібліографії та бібліографії україніки; з-окрема щодо ЧСР, щоб цю допомічну працю взяв на себе слав'янський семінар при Карловім Університеті або Слав'янський Інститут у Празі;

3. щоб одно з перших місць в пляні бібліографічних праць, щò має виготовити Бібліографічна Комісія УАН, було уділено фільольогії.

STÁTNÍ TISKÁRNA

V PRAZE.

